

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ: RDG60X0005
ชื่อโครงการ: ระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุแบบบูรณาการ: การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และกิจการเพื่อสังคม
ชื่อนักวิจัย: อาจารย์ ดร. ธีรณรงค์ สกุลศรี สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
E-mail Address : teeranong.sak@mahidol.edu
ระยะเวลาโครงการ: 25 กันยายน 2560 – 24 พฤษภาคม 2561

การศึกษาเรื่อง “ระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุแบบบูรณาการ: การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และกิจการเพื่อสังคม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพรวมของระบบสนับสนุนครัวเรือนผู้สูงอายุ ทั้งจาก ภาครัฐ ภาคเอกชน กิจการเพื่อสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรไม่แสวงผลกำไร องค์กรการกุศล และ ภาคประชาสังคม และเพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาระบบสนับสนุนผู้สูงอายุแบบบูรณาการโดยการสร้าง แรงจูงใจให้ภาคเอกชน หรือภาคส่วนอื่นนอกเหนือจากภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการการดูแล มากยิ่งขึ้น การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางสนับสนุนครัวเรือนผู้สูงอายุในประเทศไทยและในต่างประเทศ และ เก็บข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้แทนองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน กิจการเพื่อสังคม องค์กรไม่แสวงผลกำไร ที่ปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมด้านผู้สูงอายุ จำนวน 11 แห่ง และสัมภาษณ์ ครัวเรือนผู้สูงอายุในชุมชน จำนวน 9 ครอบครัว ที่อยู่นอกเขตเทศบาลในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาถึง ความต้องการของผู้สูงอายุและครอบครัว

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า ในต่างประเทศได้จัดระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ ที่ครบทุกด้านของการดำเนินชีวิต คือ ด้านรายได้ การมีงานทำ ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาลและการ ดูแลสุขภาพกายและใจ การให้ชุมชนและครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแล โดยระบบการสนับสนุนดังกล่าว เป็นความร่วมมือกันกับทุกภาคส่วน ท่ามกลางสถานการณ์ที่ผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้น มีการสนับสนุนให้ ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพทั้งที่บ้านและในชุมชน (aging at home และ aging in place) ด้วยการ จัดส่งบริการช่วยเหลืออย่างทั่วถึง โดยรัฐเป็นผู้อำนวยให้เกิดความร่วมมือ พร้อมสนับสนุนงบประมาณไป ให้ภาคส่วนอื่น ๆ แทนการดำเนินการเอง เช่น การทำสัญญาแบบเหมาช่วง เพื่อการบริการที่ทั่วถึงผู้สูงอายุ ทุกคนที่ต้องการใช้บริการ เช่น บริการอาหาร บริการรถรับส่ง ไปธุระเป็นเพื่อน ฯลฯ และอีกวิธีการหนึ่ง สำหรับกลุ่มประชากรสูงอายุที่เป็นกลุ่มเสี่ยง เพื่อเป็นการป้องกันและช่วยเหลือ คือ การใช้กลไกทาง การเงินที่เรียกว่า ข้อตกลงว่าด้วยการทำโครงการที่ส่งผลกระทบต่อสังคม (social impact bond) หรือ การจ่ายตอบแทนเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จ หรือ (pay for success) ซึ่งเป็นการทำสัญญาระหว่างรัฐ กับองค์กรธุรกิจไม่หวังผลกำไร หรือกิจการเพื่อสังคม ดำเนินการลงทุนและดำเนินโครงการให้บรรลุผล สำเร็จตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้

ผลการศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชนชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้สูงอายุได้รับการดูแลจากลูกหลานหรือพี่น้องเป็นหลัก ในเรื่องการจัดหาอาหาร ซักผ้า ทำความสะอาด บ้าน และใช้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยผู้พิการ (กรณีร่างกายบางส่วนใช้การไม่ได้) ชื้อของกินของใช้ แต่ไม่เพียงพอ สำหรับการรักษาพยาบาลและการดูแลสุขภาพกายใจ และสังคม ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับหน่วยงานด้านสาธารณสุขในพื้นที่จัดให้มีการดูแลรักษาให้ที่บ้าน จัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูร่างกาย เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำกายภาพบำบัดและออกกำลังกาย รวมทั้งดำเนินการ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” เพื่อให้ผู้สูงอายุพบปะสังสรรค์ ได้ความรู้ ออกกำลังกาย เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม ข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทผูกขาดการช่วยเหลือผู้สูงอายุ

ในขณะที่ผลการศึกษาการดำเนินการขององค์กรนอกเหนือภาครัฐอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ ชี้ให้เห็นว่า กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ และมีเพียงบางกลุ่มเท่านั้น ที่ได้รับประโยชน์ งานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะว่า ให้รัฐเพิ่มบทบาทมากขึ้นในการดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการผู้สูงอายุ โดยมีองค์กรกลางเป็นผู้ประสานงานเครือข่ายผู้ให้บริการ ระดมทุน ให้ทุนดำเนินโครงการหรือจ่ายค่าตอบแทนเมื่อโครงการประสบผลสำเร็จ และในขณะเดียวกันควรออกมาตรการสนับสนุนการประกอบธุรกิจขนาดกลางและเล็กที่ให้บริการที่ส่งตรงถึงบ้านผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ระบบสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุ; การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน; กิจกรรมเพื่อสังคม; บริการเพื่อผู้สูงอายุ

Abstract

Project Code: RDG60X0005
Project Title: Interpreted Elderly Care System: An Involvement of Private Sector and Social Enterprises
Investigator: TEERANONG SAKULSRI, Institute for Population and Social Research
E-mail Address: teeranong.sak@mahidol.edu
Project Period: 25 September 2018 – 24 May 2019

The objectives of this study of Integrated Care System for Elderly: An Involvement of Private Sector and Social Enterprises are to investigate the overall elder-household care system run by the public and private sectors, social enterprises, non-government, non-profit, and philanthropic organizations, and civil society, and to present guidelines for designing the integrated care system for older adults that encourages the private sector and social enterprises even more to involve in delivery of care services for Thai elders. This study is documentary and field methodologies. For the documentary approach, the data collected from books, report research and articles related to the elderly care system. For the field research, 11 representatives of the agencies abovesaid were invited to the in-depth interview about their operations, and nine older adults and their family residing in the Chiang Mai rural area were also in part of the interview, to investigate their needs.

The results of the documentary analysis shows that in Western the elderly care system is established comprehensively for support the elderly's living; retirement income, employment, housing, healthcare, mental health, community support, and family caregiving, which are jointly implemented by various sectors. Among the situation of the rising number of older adults, 'aging at home' or 'aging in place' concept has been addressed regarding to delivery of services to the elderly in community, such as meals, transportation, senior companion, etc. The government has made every effort to accommodate the involvement of private sector to serve senior citizens thoroughly. Another approach to serve the elderly at risk, to prevent and help, is to use a financial mechanism call "social impact bond" or "pay for success", which is a contract between the public sector and the private organization in terms of investment the program or project and implementation to accomplish the objectives.

The results of the needs of the elderly and their family residing in the rural area in Chiang Mai province indicated that the elderly are supported mainly by adult children or sibling regarding to food preparation, laundry, house cleaning, and an Elderly Allowance and Disabled Allowance is a main income for the elderly cases, which is not enough. For the community support, the Local Administration works jointly with the health practitioners to serve homecare, establishing the rehabilitation center and carrying out activities among the elderly joining the elderly school. Such a result shows that the supportive system for the elderly is solely on the responsibility of the public and the local administration.

Whereas the results from the study of the involvement of the private sector in Thailand in order to serve the aging population shows that their actions have been concentrated in Bangkok and the central region and some groups gain benefit. The present study suggests that the government should take a more role regarding motivating the private sector including non-profit sector and social enterprises to be part of service providers for the elderly, establishing an mediatory agency to be responsible for coordination among the elderly service network, raising fund, allocating funds or paying to the program or project succeed.

Keywords: elderly care system; private sector involvement; social enterprises; service for the elderly